

מחיפה: "לבשתי את המדים האלה. בנקודת הביקורת של הצבא הבריטי דיברתי פולנית רהוטה ויומרתית, וכעסתי על הבריטים שמעזים לעכב אותי ברכי..."

מופשים הגיעו השניים לחורשה ליד רעננה, שבה שהה יהושע כהן.

באותה חורשה כינס יצחק שמיר למחרת את

שרידי לח"י, המישה בחורים, ונמל את הפיקוד. המטרות הראשונות שהציב יצחק שמיר לאירגון היו שיתורם של כמה מהחברים העצורים ביד הבריטים, ויצירת אמצעי תעמולה התנגד לכל פעולה נגד השליטון. התנגד לפעולות הסברה. צפוי שיכש את מהלך הדברים. כותב על-ידי יעקב (מול) בנאי, שהיה מאוחר יותר האחראי למיכצעים בלח"י, בספרו חיילים אלמונים: "בינתיים החריפו היחסים בין מיכאל ושאלו (אליהו גילעד). אף כי שאלו רכש לו מיספר חסידים נלהבים ביותר מקרב האנשים שהעריצו על תכונות המנהיגות המוחלטת שבו, ועל עוורו, גברו הטרוניות על גסות רוחו על אימוץ המתמידים. נוספו סיפורי יווצה על יחסו לבנות. עד שאשר שחורי, שהיה מקשרו האישי, לא יכול היה לעמוד עוד באווירה אימה זו ואיבד עצמו לדעת. הוא השאיר אחריו פתק בוו הלשון: 'בתנועה כמו שהיא היום, אין לי מקום, ובלי התנועה אין ערך לחי'."

הוסיף בנאי בסיפור: "ואז החליט מיכאל החלטה גורלית. הוא הבין, שאדם זה מסכן את כל עתיד המחתרת וקיומה. באחד הימים אסף 13 איש, מהאחרים בסניפים או במחלקות. ישבנו בחולות בתיים."

לפני קבוצה זו מסר מיכאל על השתלטות העניינים, על התפרצותיו המסוכנות של שאלו, על ההרס הצפוי לאירגון. שאלו התנגד לכל פעולה נגד השליטון. התנגד לפעולות הסברה. כל מעייניו ותביעותיו היו נתונים לטיהורים פנימיים. הוא דרש לחסל אחרים מראשי המפלגות והאירגונים היריבים, ודאי כבר התכוון לבצע את המעשים. אך מיכאל גידמו.

הוא הודיע לגרא (נתן ילידמור), שישב במעצר, על הסכנה שבהתנהגותו של שאלו, ועל ההחלטה לחסלו. אך איראפטר היה לחכות לתשובה ומן רב. המצב החמיר. במכתב השני הודיע מיכאל לגרא על ביצוע פסקהדין. שני המיכתבים נתקבלו ביחר. כגנישה על החולות הקריא מיכאל גם את תשובתו של גרא: אישור המעשה ועידוד לממשיכים.

"ביצוע פסקהדין לא היה קל, כי שאלו היה נזהר. ואף על פי כן הוא בוצע. מיכאל מסר את הדברים בכל כוונתהראש והרגשתהאחריות. בסיום אמר, שהוא מוכן לתת את הדין על ההחלטה, אם יירדש, ובו במקום. ההחלטה והביצוע אושרו פה אחד..."

סרשה זו מופיעה להטיל צל על תולדות חייו של שמיר, כמו פרשת המגעים עם הנאצים. מישפחת גילעד לא נחה, ותרבת מדי פעם בירור וחקירה.

יש המאשימים את שמיר בכך שרצה פשוט לחסל מתחרה על כתר המנהיגות של האירגון. אחרים מכירים בטיב כוונותיו, אך סבורים כי גם במחתרת אין הצדקה לרצח חבר שאינו חשוד בבגידה. אלא רק באי הסכמה לקו השולט והצעת קו אלטרנטיבי. על כל פנים, פרשת רצחגילעד חשובה להבנת אופיו של יצחק שמיר — לפחות בתקופה ההיא. כשהיה בן 27, גיל שבו כבר מעוצב אופיו של אדם.

נשואין עם קשרית

שמיר הוסיף לרווח מן המחתרת לילידמור, שישב עדיין בכלא.

אין ספק שבין השניים, ילידמור היה הבכיר. הוא היה איש שקול, בעל השכלה והבנה פוליטית. והכל סמכו על הגיונו הבריא.

כניגוד לרושם העשוי להתקבל בדעיכה, בין שלושת האישים שעמדו בראש לח"י — יצחק שמיר, ישראל אלדד (שייב) וילידמור — היה ילידמור הבכיר, אם לא במעמד הרישמי, הרי בהסכמה אילמת. הוא היה הראשון בין שווים.

שמיר דיווח לילידמור, שהועבר בינתיים ממחנההמעצר מיוזע למחנההמעצר בלטרון, על פגישות ופעילויות. בין השאר כתב, לפי זיכרונו של ילידמור: "עוד הודיע לי מיכאל, כי קיים פגישה עם ישראל שייב והכנים אותו לעבודת המחתרת. גם עם מנחם בגין נפגש, אך ממנו יצא במפחדנפש. 'בגין שאל אותי, אם סבור הוא שבכמה אקדחים עלובים אפשר לגרש את הבריטים מן הארץ. לפי הרושם של מיכאל, העריך בגין באותה עת את פעולתה של מפלגה חזקית, והיה נכון לקחת חלק מרכזי בה..."

כוהירות ובקפידה הקיצונית האופיינית לו, אירגן שמיר מהחזק את בריחת 20 לוחמימחתרת ממחנההמעצר בלטרון.

אנשיהאירגון שבלטרון חפרו מינהרה, תוך תיאום עם מיכאל. כליל הבריחה המתין לא הרחק ממחנההמעצר אוטובוס, נהוג בידי אחד מחברי המחתרת. בין הנמלטים היה גם נתן ילידמור.

בריחה זו היממה את השליטנות הבריטית, והבהירה להם שהשטרניסטים, כפי שהם כונו בידי השליטנות, מתעצמים מחדש.

כמה ימים אחרי הבריחה מלטרון הוחלט לוותר על השם "האירגון הצבאי הלאומי בישראל". מעל לאירגון החדש — "לוחמי חרות ישראל" — פורקו כל הגיונים הצבאיים הרוויזיוניסטיים. לא היה מפקד ולא מיפקדה, לא גונדרים ולא סמלים, כפי שהיה נהוג באצ"ל עד לשנת 1948. במקום ההירארכיה הצבאית הוקם מרכז, שהחברים בו היו יצחק שמיר, נתן ילידמור וישראל אלדד.

יצחק שמיר נטל על עצמו את בניית התשתית והאירגון של לח"י, ילידמור את המגעים החיצוניים וישראל שייב את תעמולת האירגון. הקונספירציה המחתרתית הוגברה. כתאם להנחיותיו של מיכאל, עד לרמות גבוהות ביותר. עד כדי כך שלעיתים נערכו פגישות המרכז בעזרת חליפת מיכתבים, כך שלא יקרה ששלושת חברי המרכז יהיו ניתנים ביחד לתפיסה בידי הבריטים.

חברי המרכז שינו את צורתם החיצונית. סיפר על-ידי יצחק שמיר, שנים מאוחר יותר: "הסוויית את עצמי לאיש דתי מובהק: גידלתי זקן ארוך. התהלכתי כל היום עם קפטה ארוכה. חבשתי מגבעת שחורה, גדולה כזאת. כך הייתי ארבע שנים. עברתי מאות פעמים דרך מחסומים בריטיים בשעות קריטיות ביותר, לאחר

שמיר ביוסףהעצמאות
שיבה אחרי הקמת המדינה

שמיר בוועידת חרות
איחור של 22 שנה

שמיר במסיבת החג הלאומי המצרי
עליה מהירה

פעולות... ומעולם לא העלו הבריטים על דעתם מיהו האיש שמאחרי המסווה..."

באותה תקופה פגש יצחק שמיר את אשתו לעתיד. שרה לוי היא ילידת בולגריה, שבגיל 14 הצטרפה לבית"ר ושהגיעה ארצה בשנת 1941, כספינה האחרונה שיצאה 'כאופן' בלתי חוקי מאירופה. שנה וחצי שהתה שרה בקפריסין במעצר בריטי, ואחר כך הועברה למחנההמעצר בעתלית, ושחררה רק ב'1942. היא הצטרפה מייד ללח"י, וכינוייה היה 'שולמית' — כינוי שברומה לאנשי מחתרת רבים הפך, במהלך השנים, לשמן החוקי.

שולמית שימשה קשרית ליצחק שמיר. בחדר שבו התגוררה שולמית, ערך יצחק את פגישותיו. סיפרה על-ידי שולמית: "טבעי היה שבעליהבית החלו לחשוד. סברו שאני זונה, ויום אחד הביאוני למישטרה. הודיתי בננות, שהרי כך היה, כמוכן, נוח יותר מאשר להיתפס כחברת-מחתרת..."

מאוחר יותר עברו שולמית ויצחק שמיר להתגורר בירושלים. היה זה בתקופת הירצחו של הלורד מוין, והיא סיפרה: "כולנו הסתובבנו עם נשק, מתוך החלטה שלא ניאסר, אלא נתגונן במיקרה הצורך."

"בירושלים נישאנו, וגם זאת בגניבה ובחפזון. מייד לאחר הטבח הקצר חזר יצחק למחבוא, ואני לפעולה..."

בראיון עיתונאי שהעניק יצחק שמיר לפני כמה שנים, הוא סיפר: "במחתרת היה לנו ירכוז נוקב, אם מותר לאנשימחתרת, שחבר מהתפתח על צוואריהם — לשאת נשק, ולהביא ילדים לעולם. אני הכרעתי בוויכוח הזה: מותר — וחובה: המאבק יהיה קשה, ממושך, ארוך — עלינו להיות את כל חיינו המלאים בתוך המחתרת..."

בגין נגד רצח מוין

ישראל (אלדד) שייב נעצר באורח טיפשי עליידי הבריטים, במהלך שיעור בבית"ספר בתלאיבי, מאחר שסירב לעזוב את מקוםעבודתו כמורה. הוא נפגע בנסיוןבריחה מירי שוביו, ושבר את עמודהשדרה שלו.

עם מעצרו החל מיכאל מתכנן את חילוץו מירי שוביו. בספר זיכרונותיו מעשר ראשון מתאר שייב את דמותו של יצחק שמיר, באותם ימים: "קסדותו המרוכזת בעניינים של חיים ומוות. כל פעולה שהוא מכין אותה מחושבת עד לפרטיפרטים. אין הוא סומך על האחרים בשום דבר, אין הוא משאיר שום פרט להחלטת האחרים. חייב הוא לראות הכל בעיניו, לדבר כמעט עם כל המשתתפים בפעולה."

"הוא אהב על האנשים משוםכך. אבל אינני בטוח, אם הוא אהב גם על ההיסטוריה משוםכך, כי זו, בייחוד בתקופות ריתחה, צועדת בצעדים רחבים ומהירים, וקפדנות יתרה בולמת אותה. כעבור זמן, כאשר עושים אנו את החשבון ושואלים למה לא גרלנו בכמות כאשר גרל אצ"ל, יסבירו זאת האחרים שלנו, וגרא בראשם, באותה איטיות וחומרה של מיכאל..."

למרות הגידול המיספרי האיטי של חברי לח"י, הרי שהגידול והתעוזה בפעולות היו עשרת מונים מאשר אלה של אצ"ל.

בפברואר 1944 נערכה פגישה, בהשתתפות מיכאל וילידמור, עם בגין, שהציע לאחר את שני האירגונים, ואת חיסול הפילוג של קיץ 1940 בין יאיר לרויאל. שמיר וילידמור דחו את ההצעה העקרונית והעדיפו שיתוףפעולה. לבגין היו תנאים: לוותר על מונחים והגדרות שהיו שגורים בפי לח"י, כמו: "השליטון חור" או "האימפריאליזם הבריטי". כאשר נשאל בגין באותה פגישה כיצד הוא מציע שהבריטים יכוננו, הציע: "שליטון הריכוזי". כן תבע מאנשי לח"י "הכרה בבוטינסקי בתור מורה הרוך", דבר שלא נראה לשמיר וילידמור.

8 במאוגוסט נערך ניסיוןנפל לרצוח את הנציבהעליון הבריטי, הארולד מקמייקל, בתיכנונו של מיכאל. ב'12 בספטמבר של אותה שנה הומת עליידי לוחמי לח"י איש הבולשת הבריטי וילקין, שריכר עברית ויידיש, ושרבים מעצוריהמחתרות חכים לו את מעצרו ואת עינויים.

את הנועות שבפעולות לח"י החל יצחק שמיר מתכנן עוד בסוף 1942, כאשר פקד על בנימין גפנר להקים סניף של לח"י במצריים. ב'6 בנובמבר 1944 נשא סניף זה פרי.

אותו יום אהריהצהריים נורה למות הלורד מוין, חבר הממשלה הבריטית, שריתושב במצריים — עליידי אליהו חכים ואליהו בית-יצורי, שנבחרו והוכנו לפעולה זו בידי יצחק שמיר, מתוך הערכה מלאה של מיכאל סגולותיהם.

מרכז לח"י החליט שלא לרווח לאצ"ל על פעולה זו, מסיבות המצויינות ומוכרות בלוחמי חרות ישראל של ילידמור: "במפקד אצ"ל עדיין רבקה, בימים ההם, המיגבלות המחשבתיות, שהנחיל לו החינוך הרוויזיוניסטי. לא היה ספק בלבי, שאם נגלה לבגין את מהות הפעולה ואת מיקומה, לא יסס להביע את התנגדותו המחולטת וינסה לשכנע אותנו בשלל נימוקים שירועים היו לנו מראש, שנבטל את הפעולה..."

ואכן, רציחתו של הלורד מוין הביאה לתגובה הצפויה מצידו של בגין שאמר, לפי הפרוטוקול, בישיבה של מיפקדת אצ"ל: "המיקרה הזה מעמיד אותנו בפני הכרח של החלטה סופית בקשר עם היחסים בינינו לבין החוגים (ועל מישקל, הפורשים). לא נוכל לסלול להם..."

משתתף אחר באותה פגישה, יעקב מרידור, אמר: "עלינו להרגיש בהבלטה יתרה את הסתייגותנו מלח"י, שהתנהגו בצורה בלתי-הוגנת ביחס אלינו, ושאינו באפשרותנו יותר להאמין להם במשהו..."

חבר מיפקדת אצ"ל נוסף, איתן ליכני, אמר: "עלינו לדבר איתם קשות וברורות..."

כל אלה הם כיום חבריו של שמיר, ולמעשה סקורדי, בממשלה ובסיעה.

רצח ללא טעם

רצח הלורד מוין (שמו הקודם היה וולטר אדוארד גינס, והוא היה נצר של מישפחת יצרני הכירה המפורסמת) מרגים את כל הבעיות של פעולתטרור.